

Ondernemingsplan

met addendum
van de
Stichting Cornelis Corneliszoon van Uitgeest

*voor de realisatie en instandhouding
van het Historische Houtzaagmolencomplex, deel uitmakend van het
voormalige Industrieel Erfgoedpark 'De Hoop' te Uitgeest*

Januari 2014

Inhoud

1. Inleiding	3
2. Stichting Cornelis Corneliszoon van Uitgeest	4
3. Operationele doelen van de Stichting	8
4. Motivatie voor de inspanningen door de Stichting en haar vrijwilligers	8
5. Cornelis Corneliszoon een opmerkelijk uitvinder	9
6. Uitvinding van de (wind)houtzaagmolen essentieel voor de ontwikkeling van de VOC en de WIC	10
7. Projectplan en voorgenomen invulling van de stichtingsdoelstelling	11
8. De delen van het Historisch Houtzaagmolencomplex 'De Hoop' en hun gebruik	12
9. De recreatieve, toeristische en economische waarden van het Historisch Houtzaagmolencomplex 'De Hoop' complementair aan overige parkactiviteiten.....	17
10. Gebied om het themapark op zichzelf al een erfgoedpark	18
11. De waarden van het Historisch Houtzaagmolencomplex	20
12. Erfgoedpark aan het Uitgeestermeer, een zinvolle invulling van de streekplannen	21
13. Voorstel erfpacht en gebruiksvergoeding	22
14. SWOT-analyse	23
15. Het verdienmodel	24
16. Initiële investeringen	25
17. Dekking initiële investeringen	29
18. Addendum Fondswerving	30
19. Exploitatiebegroting	33

1. Inleiding

Na de deconfiture van de Stichting Industrieel Erfgoedpark 'De Hoop', heeft de Stichting Houtzaagmolen 'De Otter' (SHDO) in september 2011 een uitvoeringsplan gepresenteerd aan het Recreatieschap Alkmaarder- en Uitgeestermeer dat voorzag in de verplaatsing van de monumentale paltrok houtzaagmolen 'De Otter' van Amsterdam naar het Industrieel Erfgoedpark 'De Hoop' in Uitgeest. Een en ander op basis van de verwachtingen dat de juridische ontwikkelingen rond de houtzaagmolen 'De Otter' positief zouden uitpakken.

Op 13 mei 2011 deed de meervoudige Kamer van de Rechtbank te Amsterdam uitspraak in het, sinds november 2004, slepende juridische conflict van de Stichting met het Amsterdamse Stadsdeel West inzake de verplaatsing van de molen. De uitspraak was op alle punten in het voordeel van de SHDO. Zelfs zodanig, dat de rechtbank de uitspraak de status van 'verplaatsingsvergunning' gaf.

Het Stadsdeel verzocht echter om schorsing van de uitspraak en stelde beroep in bij de Raad van State. De zaak diende op 13 september 2011. Op 2 november 2011 deed de Afdeling Bestuursrecht van de RvS uitspraak, waarbij de status van verplaatsingsvergunning van de uitspraak van de Rechtbank werd vernietigd en de uitspraak zelf zou dienen als uitgangspunt bij de nieuwe beoordeling van het verplaatsingsverzoek van de SHDO. Bij die beoordeling zou ook het nieuwe beleid van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) t.a.v. het behoud van monumentale molens worden betrokken.

De SHDO ging in beroep tegen dit voornemen. Op 8 december 2011 behandelde de Algemene bezwaarschriftencommissie van het Stadsdeel Amsterdam West dit beroep tijdens een hoorzitting. Op 6 maart 2012 liet het DB van het Stadsdeel de SHDO weten, dat de commissie had geoordeeld de weigering van het Stadsdeel om de monumentenvergunning te verstrekken, te billijken. Op 12 april 2012 ging de SHDO opnieuw in beroep tegen de herhaalde afwijzing van het verplaatsingsverzoek bij de Rechtbank van Amsterdam. Het laat zich aanzien dat het einde van de juridische strijd voorlopig nog niet in zicht is.

In verband daarmee is het idee opgevat om een nieuwe organisatie op te zetten die zich beijvert, op het Industrieel Erfgoedpark een 'zaagmolencomplex' te realiseren, waarmee de historische waarden van het park en het immateriële erfgoed van Cornelis Corneliszoon van Uitgeest zeker worden gesteld en verbanden tot stand kunnen worden gebracht met gebruikers van de andere delen en opstallen van het park. De nieuwe organisatie, Stichting Cornelis Corneliszoon van Uitgeest (SCCVU) genaamd, is samengesteld uit gedreven vrijwilligers. De Stichting Houtzaagmolen 'De Otter' en de Stichting Uitgeester en Akersloter Molens zijn belangrijke dragers. Beide zijn vertegenwoordigd in het stichtingsbestuur van de SCCvU. Bovendien is er een samenwerkingsverband met de Vereniging Oud Uitgeest.

Op de volgende pagina's volgt een uiteenzetting van de plannen om, in plaats van het overbrengen van 'De Otter' naar Uitgeest, een replica te bouwen van een paltrokmolen, alsmede de intenties van de Stichting Cornelis Corneliszoon van Uitgeest, in het kader van de verwachtingen dienaangaande.

2. Stichting Cornelis Corneliszoon van Uitgeest

Naar aanleiding van de onzekere vooruitzichten voor de verplaatsing van 'De Otter' naar het Industrieel Erfgoedpark, 'De Hoop', hebben enkele gedreven 'molenmensen' en de besturen van de Stichting Houtzaagmolen 'De Otter' (SHDO) en de Stichting Uitgeester en Akersloter Molens (SUAM) het initiatief genomen voor de oprichting van een nieuwe stichting. Een en ander om de (in september 2011) door de SHDO aan het Recreatieschap Alkmaarder- en Uitgeestermeer (RAUM) aangeboden plannen te realiseren en ter voorkoming van het in verval geraken van het zaagmolen-geïntegreerde gedeelte van het Erfgoedpark. Hieronder volgt een korte beschrijving van de twee dragende stichtingen:

Stichting Houtzaagmolen 'De Otter' (SHDO), opgericht in 1994

Kort na de restauratie van de 'stomp' van 'De Otter', in 1996, heeft het bestuur van de SHDO bezwaar gemaakt tegen de ernstige aantasting van de biotoop van de molen. Het Dagelijks Bestuur van het toenmalige Stadsdeel Westerpark wees de bezwaren echter keer op keer af.

Bij de tervisielegging van het plan 'Marcanti', de bouw van een 55 meter hoge woontoren ten zuidwesten van de molen, op een afstand van ca 250 meter van de molenwerf, maakte de Stichting opnieuw bezwaar. De daarop volgende juridische procedure leidde uiteindelijk tot een behandeling van het beroep van de Stichting door de Afdeling Bestuursrecht van de Raad van State. Op 3 december 2003 volgde de uitspraak: het beroep van de Stichting werd ongegrond verklaard. Voor het bestuur van SHDO was daarmee de fase aangekomen om zich opnieuw over het beheersplan van de molen te beraden; de sponsors leken zich terug te trekken omdat het steeds moeizamer bleek de molen in bedrijf aan het publiek te tonen. Er werd overleg met de Rijksdienst voor de Monumentenzorg (RDMZ) gestart om de toekomstmogelijkheden voor de molen af te tasten. Uiteindelijk bleek, dat verplaatsing naar een betere biotoop de meest optimale ingreep was om het monument voor de toekomst veilig te stellen.

Na ampel beraad besloot het bestuur van SHDO de mogelijkheden van verplaatsing en de daaraan verbonden gevolgen te onderzoeken.

Nadat door het bestuur van de SHDO was vastgesteld dat de molenbiotoop op de locatie aan de Kostverlorenvaart niet meer voldeed aan de eisen uit de subsidiebeschikking voor de restauratie in 1996 en uit onderzoek was gebleken dat in Amsterdam geen locatie was te vinden voor verplaatsing van de molen, werd het Industrieel Erfgoedpark 'De Hoop' bezocht op 4 januari 2004.

Met het bestuur van de Stichting Industrieel Erfgoedpark 'De Hoop' (SIEDH) werd afgesproken te onderzoeken of de verplaatsing van 'De Otter' naar Uitgeest een optie zou zijn.

Op 28 oktober 2004 werden afspraken gemaakt om de voorgenomen bouw van de replica van 'De Hoop' in Uitgeest te staken en in te zetten op de verplaatsing van 'De Otter' naar het erfgoedpark, om aldus te komen tot behoud en bescherming van deze unieke exponent van de 17^e-eeuwse industriële ontwikkeling van ons land.

Op 26 november 2004 werd de, voor de verplaatsing van de molen vereiste, 'Monumentenvergunning' aangevraagd bij het Stadsdeel Westerpark. Op 4 maart 2005 adviseerde de Rijksdienst voor de Monumentenzorg ondubbelzinnig en duidelijk gemotiveerd aan het Stadsdeelbestuur, mee te werken aan de verplaatsing naar Uitgeest. Helaas legde het Stadsdeel dit advies terzijde.

'De Otter' omgeven door hoge bebouwing, waardoor malen (zagen) vrijwel onmogelijk is geworden...

Na afwijzing van het verplaatsingsverzoek door het DB van het Stadsdeel Westerpark, volgden de behandeling door de Commissie Bezwaar & Beroep, de Rechtbank van Amsterdam en uiteindelijk door de Raad van State op 1 februari 2007.

Op 30 mei 2007 deed de Afdeling uitspraak: voorgaande uitspraken in deze zaak werden vernietigd en het Stadsdeel Westerpark kreeg de opdracht om, middels een windonderzoek in situ aan te tonen dat de molen op de locatie aan de Kostverlorenvaart voldoende wind zou krijgen om te kunnen zagen.

In maart 2010 (!) werd het windonderzoek afgerond en gepresenteerd aan partijen. Op grond van het rapport, waarvan de conclusie luidde dat nog slechts 4,8% van de beschikbare energie was overgebleven, wees het Stadsdeel het verplaatsingsverzoek opnieuw af.

De Stichting ging hiertegen in beroep. Op 8 april 2011 behandelde de meervoudige kamer van de Amsterdamse rechtbank het beroep van de Stichting tegen de afwijzing en op 13 mei 2011 volgde de uitspraak waarin de Stichting in het gelijk werd gesteld. Zie de inleiding voor het vervolg.

Stichting Uitgeester en Akersloter Molens

De Stichting Uitgeester en Akersloter Molens (SUAM) is opgericht in 1972. De aanleiding daarvoor was het plan om de op 7 september 1971 door brand verwoeste poldermolen de 'Kat' te herbouwen.

De poldermolen was in 1864 gebouwd voor bemaling van polder De Zien. Na verschillende acties, zelfwerkzaamheid en medewerking van Molenmakerij Poland (Broek op Langedijk), werd de molen in 1973 vervangen door een in 1842 te Alblisserdam gebouwde molen, die op de scheepswerf J. Smit en Co. was gebouwd als houtzaagmolen 'Ons Genoegen' en als 'pakket' was opgeslagen op een Verolme-werf. De herbouw was een prestatie van formaat.

Een andere opmerkelijke prestatie was restauratie van korenmolens de 'Oude Knecht'. Na lokale initiatieven in de zeventiger jaren van de vorige eeuw, is in Akersloot de voorganger van deze molen herbouwd. Hij is gebouwd naar model van een oude korenmolen uit het dorp die in 1925 al grotendeels was gesloopt. In 1981 werd hij, na een aantal jaren van inbreng door vrijwilligers en medewerking van een molenmaker, maalvaardig opgeleverd.

De molen is in de nieuwjaarsnacht van 2000 op 2001 getroffen door een vuurpijl en volledig afgebrand. Het achtkant bleef aanvankelijk staan, maar was uiteindelijk te slecht om te behouden. De molen is daarom weer opnieuw opgebouwd en is sinds begin 2004 weer in bedrijf. De verzekering dekte de schade.

De 'Kat' en de 'Oude Knecht' zijn eigendom van de Stichting. Daarnaast bekommert de Stichting zich nog over 5 poldermolens: de 'Noorder Molen' in Akersloot, de 'Dorregheester' in Uitgeest, de 'Dog' in Uitgeest, de 'Tweede Broeker' in Uitgeest en de 'Woudaap' in Krommeniedijk.

Daarmee behoort de Stichting tot de grootste molenorganisaties in Noord-Holland. De Stichting heeft in 1986 aan de basis gestaan van de plannen om een paltrok te bouwen in Uitgeest als eerbetoon aan Cornelis Corneliszoon. Met de SUAM zijn afspraken gemaakt op het gebied van operationele en algemene zaken.

Poldermolen de 'Kat' (links) en korenmolen de 'Oude Knecht'

Organisatie

● Bestuur

Voorzitter

- Mr. C.B.P. Hazenberg
De Vrede 55, 1911 JV Uitgeest; tel 0251-313030; mobiel 06 54 721 685;
e-mail c.b.p.hazenberg@gmail.com

Secretaris

- A. van Wijk
Plevierstraat 50, 1911 WP Uitgeest; tel. 0251-31 46 20;
e-mail antorini@casema.nl

Penningmeester

- P.A. Dijkman Dulkes
Marquettelaan 6Y, 1961 JP Heemskerk; tel. 0251-23 45 89; mobiel 06 22 471 340;
e-mail pietdijkman@ziggo.nl

Lid namens SHDO

- P.J.A. Rijkers
Eerste Van Swindenstraat 453/3, 1093 GB Amsterdam; tel. 020-694 07 04; mobiel 06 15 273 445
e-mail p.rijkers@xs4all.nl

Lid namens SUAM

- L. Klein Schiphorst
Pontweg-Noord 2, 1921 CB Akersloot; tel. 0251-31 19 91; mobiel 06 34 925 839;
e-mail kleinschiphorst@quicknet.nl

Lid

- A. Zonjee
Oranjelaan 19, 1901 TV Castricum; tel. 06 51 632 332;
e-mail ariezonjee@online.nl

● Commissies & Raden

- Raad van Advies (technisch en algemeen)
- Raad van Toezicht
- Commissie Comité van Aanbeveling
- Commissie PR en Mediacontact
- Commissie Fondswerving & Initiatieven

Raad van Advies (technisch en algemeen)

- T. Hallingse (coördinator)
Neptunuslaan 10, 1562 XL Krommenie; tel. 075-621 16 07; mobiel 06 53 624 704;
e-mail deklorkwormerveer@zonnet.n
- W. Dobber (adviseur)
Krommeniedijk 190, 1562 GT Krommenie; tel 075-621 15 03; mobiel 06 53 250 993;
e-mail w.dobber.duh@upcmail.nl
- Ing. G.H. Keunen (adviseur voormalige RDMZ)
Teugelhof 1, 3511 VR Utrecht; tel. 030-231 45 06; mobiel 06 11 214 366
- G. de Vries
Geesterweg 24, 1911 NB Uitgeest; tel. 0251-31 21 66; mobiel 06 10 415 522;
e-mail mariegerdevries@hetnet.nl

Raad van Toezicht

Adviseur:

- Mr. A. van Commenée
Burg. Nielenplein 2, Postbus 16, 1960 AA Heemskerk. tel. 0251-24 52 24; e-mail notaris@jvc.knb.nl

Commissie Comité van Aanbeveling

- Ir. M. Pieters
Oetewaal 19, 2151 SL Nieuw-Vennep; tel. 0252-68 78 35; mobiel 06 51 688 978;
e-mail martien.pieters@gmail.com
- Ir. C. Brandjes
Zijlweg 199, 2015 CK Haarlem; tel. 023-532 08 40; e-mail c.brandjes@klousbrandjes.nl

Commissie PR en Mediacontact

- L. Klein Schiphorst
Pontweg-Noord 2, 1921 CB Akersloot; tel. 0251-31 19 91; mobiel 06 34 925 839;
e-mail kleinschiphorst@quicknet.nl
- P.J. Hacquebard
Roemerdijk 9, 1921 EL Akersloot; tel. 0251-31 26 27
e-mail menssana37@ziggo.nl
- P. Dicker
Middelweg 28, 1911 EG Uitgeest; tel. 0251-36 11 11
e-mail p.dicker@uitgeest.nl

Commissie Fondswerving en Initiatieven

- L. Klein Schiphorst
Pontweg-Noord 2, 1921 CB Akersloot; tel. 0251-31 19 91; mobiel 06 34 925 839;
e-mail kleinschiphorst@quicknet.nl
- W. Dobber (adviseur)
Krommeniedijk 190, 1562 GT Krommenie; tel 075-621 15 03; mobiel 06 53 250 993;
e-mail w.dobber.duh@upcmail.nl
- P.J. Hacquebard
Roemerdijk 9, 1921 EL Akersloot; tel. 0251-31 26 27
e-mail menssana37@ziggo.nl
- Drs. P. Smit (coördinatie)
Lagendijk 17b, 1911 MT Uitgeest; tel. 06 20 741 392; mobiel 06 20 741 392;
e-mail pieter.smit@trifinance.nl

Tussen de Stichting en de **Historische Vereniging Oud-Uitgeest** bestaat een samenwerkingsverband, waardoor een cultuur-historisch platform is ontstaan.

3. Operationele doelen van de Stichting

1. Het uitdragen van de geschiedenis van het zagen van stammen tot balken en planken met windkracht.
2. Het duiden van de ontwikkeling van de houtzagerijen in de Zaanstreek, Amsterdam en Alkmaar, een en ander geplaatst in de historische context en in navolging van het eerder geformuleerde gedachtegoed van Cornelis Corneliszoon van Uitgeest.

De Stichting zet zich in om deze doelen te verwezenlijken door:

a. Het oprichten van een kleinschalig 'Historisch Houtzaagmolencomplex', als onderdeel van het Erfgoedpark, bestaande uit:

- het moleneiland met de paltrok houtzaagmolen 'De Otter' of replica daarvan (zie schets);
- de balkenhaven met steiger;
- het werkplateau gelegen voor de toegangsdam van het moleneiland;
- de scheepshelling;
- de droogschuur met molenaarshut en lattenzager 'De Corneliszoon';
- de timmerloods met museale- en instructieruimte.

b. Het opzetten van een operationele organisatie, bestaande uit:

- een cultureel-historisch team;
- een molenaarsteam;
- een bouw- en onderhoudsteam;
- een evenementencommissie;
- een educatief team;

c. Het onderhouden van een samenwerkingsverband met de Vereniging De Zaanse Molen, in het bijzonder met het deel van de Vereniging dat zich inzet voor het behoud van de zaagmolens en het werken daarmee.

Voor de invulling van de verschillende functies zijn reeds voldoende vrijwillige medewerkers, waaronder een aantal gediplomeerde vrijwillig molenaars en ambachtslieden, beschikbaar.

4. Motivatie voor de inspanningen door de Stichting en haar vrijwilligers

De SCCvU, die wordt gedragen en geleid door uitsluitend vrijwilligers uit de Regio Kennemerland raakte, na onderzoek, geboeid door de economische ontwikkelingen van ons land ten tijde van de Opstand tegen het Spaanse bewind (1568-1648). In het bijzonder door de bijdragen daaraan van de Uitgeester houtzager en molenmaker Cornelis Corneliszoon.

In bijna alle boeken over molens en de molenmakerij wordt de uitvinding van Corneliszoon's houtzaagmolen, genoemd en geroemd. Dat is ook zo met zijn uitvindingen van de oliemolen met kantstenen, de verbeterde krukas en de voorloper van de centrifugaalpompe. Maar tot enkele decennia geleden bleef het daar bij.

De Stichting Industrieel Erfgoedpark 'De Hoop' heeft zich in die periode ingezet voor het rehabiliteren van deze belangrijke 17e-eeuwse uitvinder, onder andere door het verzorgen van publicaties, de uitgave van enkele boeken en brochures en de organisatie van een symposium in samenwerking met Corus (thans TaTa Steel). Op de volgende pagina's meer informatie over de Uitgeester molenmaker en uitvinder.

5. Cornelis Corneliszoon, een opmerkelijk uitvinder...

Aan het einde van de zestiende eeuw ontwikkelde Cornelis Corneliszoon van Uitgeest (ca 1550-1607) meerdere bijzondere constructies die voor de economische ontwikkeling van de Republiek der Verenigde Nederlanden van grote betekenis zouden blijken te zijn. De belangrijkste uitvinding van Corneliszoon heeft betrekking op het zagen van hout. Dat was tot het moment van de uitvinding een zeer inspannend en tijdrovend werk, dat met de hand moest worden uitgevoerd.

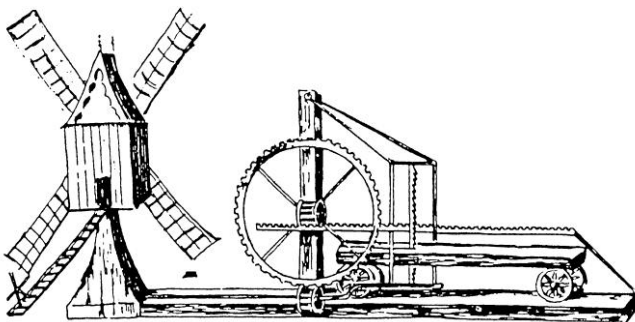

De grote verdienste van de uitvinder was, dat hij een methode bedacht om met behulp van windkracht te zagen. In vergelijking met de handzagers, werd de zaagproductie met de **factor 30** vergroot. Daardoor konden in korte tijd grote hoeveelheden stammen op goedkope wijze worden verwerkt tot balken en planken, die ondermeer voor de bouw van schepen, molens, pakhuizen en boerderijen nodig waren. De enorme opbloei van de scheepsbouw en toeleveringsbedrijven langs de Zaan in de 17^e eeuw, was hiervan een direct gevolg. Door de ingebruikname van de houtzaagmolens en andere industriemolens staat de Zaanstreek vanaf die tijd bekend als het eerste industriegebied van Europa.

*Cornelis Corneliszoon van Uitgeest, houtzager, molenmaker en uitvinder.
Portrait imaginaire door J. Deckwitz*

Op 15 december 1593 verleenden de Staten van Holland aan Corneliszoon, voor een periode van 10 jaar, octrooi voor de door windkracht aangedreven houtzaagmolen.

Op 6 december 1597 verleenden de Staten van Holland aan de Uitgeester uitvinder, voor een periode van 12 jaar, octrooi voor de toepassing van krukassen in molens (CCvU noemt de krukas 'Het Besondere Creckwerck'). Tegelijkertijd en voor eenzelfde periode, verleenden de Staten hem octrooi voor de oliemolen met kantstenen, de z.g. 'kollergang'. Van de houtzaagmolen en de oliemolen zullen, alleen al in de Zaanstreek, respectievelijk 252 en 160 exemplaren operationeel worden.

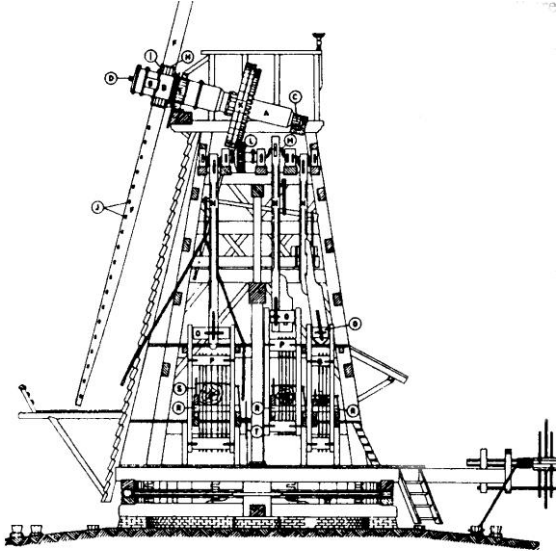

Tekening bij het octrooi van 15 december 1593 van de Staten van Holland voor de door wind aangedreven houtzaagmolen.

6. Uitvinding van de (wind)houtzaagmolen essentieel voor de ontwikkeling van de VOC en de WIC

In 1596 verkocht Cornelis Corneliszoon het prototype van zijn zaagmolen, 'Het Juffertje' genaamd, aan Dirk Sijbrandsz in Oostzaandam. Deze vergrootte het molentje en voerde het uit met meer zaagramen. In het eerste decennium van de 17^e eeuw werd het principe van CCvU verder ontwikkeld tot een type houtzaagmolen dat wij nu kennen als 'paltrok'.

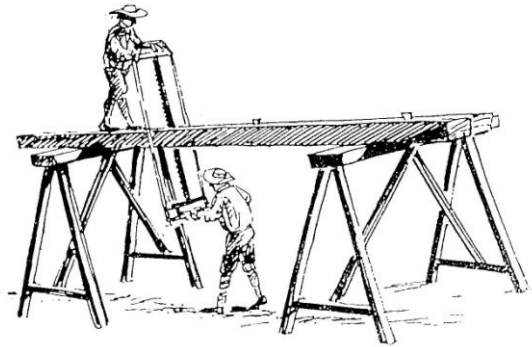
De ronddraaiende beweging van het wiekenkruis wordt met behulp van de krukas omgezet in een op-en-neergaande beweging van de zaagramen. De tekening toont een krukas met 3 krukken en 3 zaagramen, die door middel van z.g. kolderstokken (of wuifelaars) op-en-neer worden bewogen. In elk zaagram zijn meerdere zaagbladen gespannen, waardoor in één productiegang vele planken tegelijk uit de stammen kunnen worden gezaagd. De 3 krukken staan onder een hoek van 120° ten opzichte van elkaar, waardoor een gelijkmatige beweging van het zaagproces wordt verkregen.

Ten opzichte van het handmatig zagen kon met de zaagmolen 30x sneller worden geproduceerd. Bovendien waren alle planken en balken even dik. Een belangrijk, bijkomend voordeel.

Mechanisch zagen verving het handmatige zagen...

Handzagen was een inspannend en secuur werk. Bekend is, dat twee zagers er ongeveer 8 uur over deden om 1 zaagsnede van 5 meter lengte te maken in een eikenstam met een doorsnede van 60 cm.

Uit het oogpunt van het Amsterdamse handzagersgilde bezien, is het begrijpelijk dat dit zich verzette tegen deze opmerkelijke innovatie. In 1627 werd de weerstand van het gilde gebroken. In 1631 werd de 'Zaagmolencompagnie' opgericht en werd 'De Otter' als eerste van 12 houtzaagmolens langs de Kostverlorenvaart in Amsterdam gebouwd.

Op het moment dat het Amsterdamse handzagersgilde ter ziele ging, waren er in de Zaanstreek reeds 53 houtzaagmolens operationeel. Zij leverden hun, op concurrerende wijze, gezaagd hout aan de vele scheepswerven in de Zaanstreek en Amsterdam. Voor de bouw van alle denkbare typen schepen en schuiten.

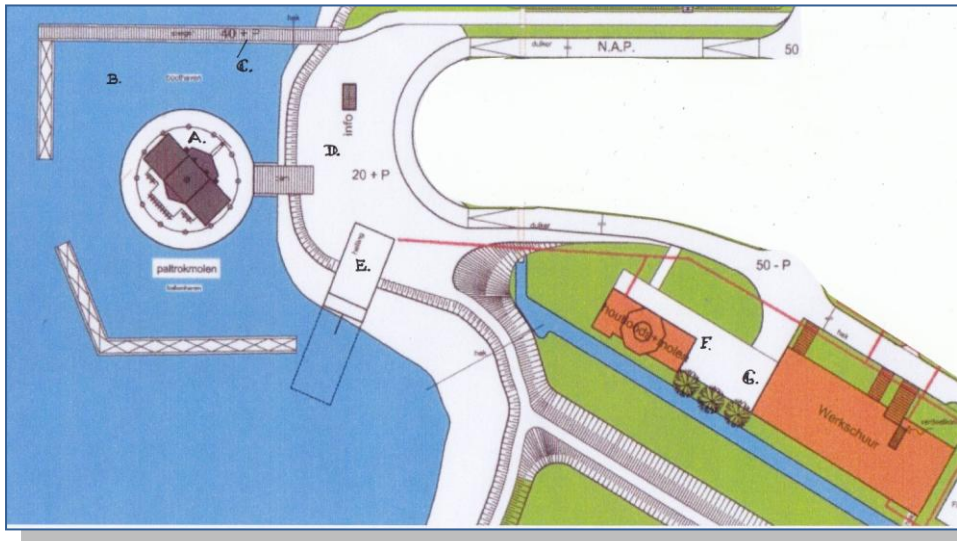
De uitvinding van de door wind aangedreven houtzaagmolen 'kwam precies op tijd'. Als gevolg van de oprichting van de Verenigde Oostindische Compagnie in 1602 en de West Indische Compagnie in 1621, waren ongekende hoeveelheden gezaagd hout nodig voor het eveneens ongekende aantal schepen dat voor beide compagnieën nodig was.

Voor de bouw van een groot V.O.C. retourschip of oorlogsschip moesten niet minder dan 3.000 eikenstammen worden verzaagd! Het is dan ook niet overdreven te stellen, dat de uitvinding van de houtzaagmolen, een grote bijdrage heeft geleverd aan de ontwikkeling van Nederland als maritieme grootmacht. De houtzaagmolens zaagden overigens niet alleen voor de scheepswerven. Ook voor de bouw van sluisen, remmingswerken, poldermolens, woningen, schuren en pakhuizen was veel gezaagd hout nodig.

7. Projectplan en voorgenomen invulling van de stichtingsdoelstelling

Situatieschets en voorstel voor gebruik van een deel van het Erfgoedpark

- A. Moleneiland
- B. Balkenhaven
- C. Steiger
- D. Werkplateau
- E. Scheepshelling
- F. Droogschuur met 'De Corneliszoon' en molenaarshut
- G. Timmerloods/instructieruimte/museum (zie ook plattegrond hieronder)

Voor het realiseren van een historisch en cultureel verantwoord en toeristisch aantrekkelijk 'Historisch Houtzaagmolencomplex', is het zeer gewenst de reeds aanwezige 'houtzagerij-elementen' op te nemen in een setting, waarin de paltoer het middelpunt zal vormen.

Daarmee kan het houtzaagmolencomplex, met zijn specialismen en veiligheidseisen, voor een toekomstige exploitant van het park een belangrijke toegevoegde waarde leveren.

Plattegrond van het gehele park

8. De delen van het 'Historisch Houtzaagmolencomplex' en hun gebruik

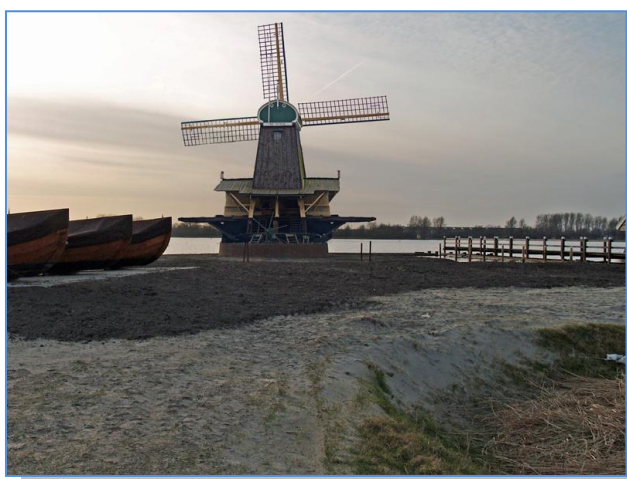
De balkenhaven, het moleneiland met te bouwen replica van de paltrokmolen en de aanlegsteiger

Moleneiland met ringmuur

Ringmuur met zwaarden, kruisbalken en kruivloer

Het streefdoel: een werkende paltrokmolen...

'Hollandsche Boten' afgemeerd in de balkenhaven

De bouw van de paltrokmolen zal worden uitgevoerd door de vrijwilligers (traditionele ambachtslieden), in samenwerking met een molenmaker. De bouw zelf, die ca. 48 maanden in beslag zal nemen, zal een interessant en attractief schouwspel opleveren.

Na realisatie van de paltrok, zal deze worden gebruikt voor het verzagen van stammen tot balken en planken. De stammen (voornamelijk Europees zacht hout) zullen enkele jaren 'wateren' in de balkenhaven voordat zij worden verzaagd. Balken en planken zullen onder andere worden verkocht t.b.v. de restauratieve bouw.

De enkele jaren geleden, in opdracht van de Vereenigde Compagnie Yemont (VCY) op het erfgoedpark gebouwde vijf 'Hollandsche Boten' zullen aan de Stichting beschikbaar worden gesteld zodra deze operationeel is geworden. Zij zullen worden ingezet voor verschillende evenementen.

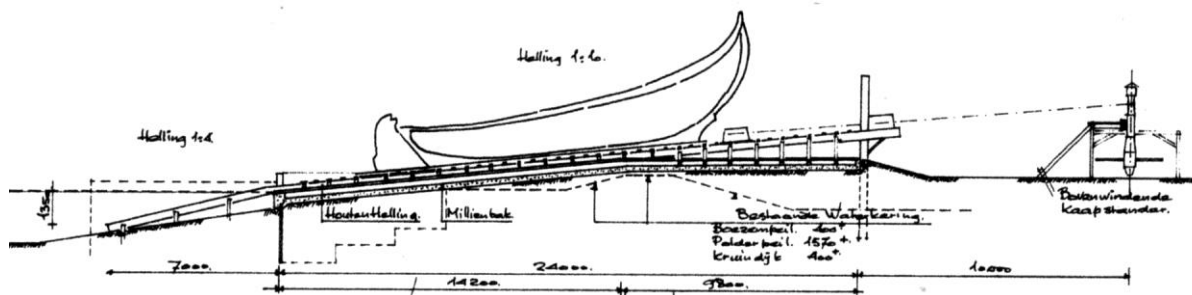
De Scheepshelling

De scheepshelling, die inmiddels vrijwel gereed is, zal worden gebruikt voor het ambachtelijk onderhouden van kleine houten schepen en boten (als de Hollandse boten en pramen). Pramen zijn boten met een verhoudingsgewijs grote breedte en een geringe diepgang die werden gebruikt voor het vervoeren van vee naar de verschillende weilandpercelen in de polders.

De helling kan ook worden ingezet bij het onderhoud en reparatie van historische platbodems met een lengte tot 20 meter.

De scheepshelling in aanbouw. De basis van de helling voldoet aan de geldende milieu-eisen.

Scheepshelling geschikt voor het 'hellingen' van historische schepen...

Droogloods (18e eeuw) met lattenzager 'De Corneliszoon'

Gebouw in de vorm van een Zaanse (hout)droogschuur. De schuur zal grotendeels worden gebruikt voor het (op lat) drogen van het hout dat op de paltrok molen is gezaagd.

De lattenzager zelf zal (als windmotor), door middel van een drijfstang, een aantal kleine werktuigen, w.o. een zagenslijpmachine aandrijven.

In de schuur is een 'molenaarshut' ingericht ten behoeve van de molenaar van de paltrok houtzaagmolen en zijn/haar medewerkers. Dat is geen overbodige luxe, want de paltrok molen is een 'open' molen, die in de wintermaanden weinig bescherming biedt tegen kou en wind. De hut dient ook als administratieve ruimte voor de molenaar van de nog te bouwen paltrok.

'De Corneliszoon', een windmotor met een vlucht (lengte van de roede) van 10 meter

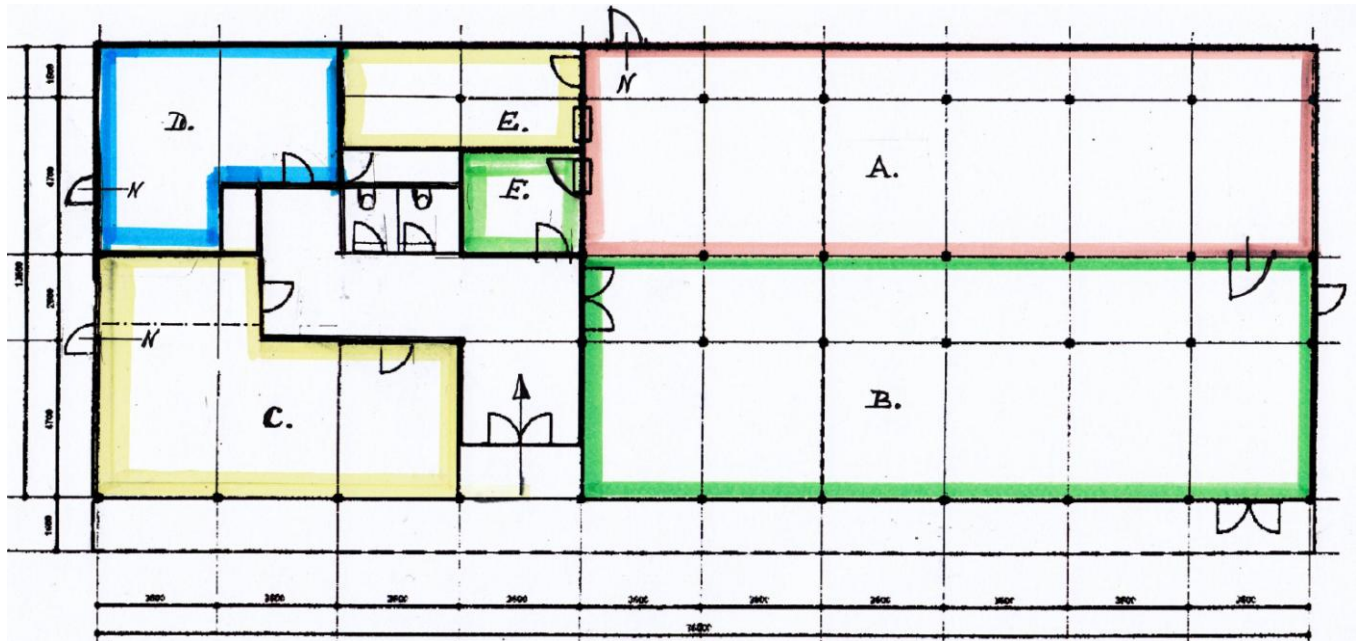
De timmerwerkplaats

De timmerwerkplaats is uitgevoerd in de vorm van de authentieke Zaanse houtschuren, zoals die tot in de 19e eeuw werden gebouwd en gebruikt. Als voorbeeld hebben de loodsen van William Pont in Zaandam gediend.

De functies van de timmerwerkplaats in de plannen van de SCCvU

- A. De werkplaats met werkbanken en houtbewerkingsmachines
- B. Het museale gedeelte
- C. De instructie-/educatieruimte + verkoopbalie (o.a. houten 'hebbendingetjes')
- D. De A/V-ruimte voor presentaties
- E. Magazijn (onderdeel van A)
- F. Kantoor (onderdeel van A)

De timmerwerkplaats vormt een integraal onderdeel van het 'Historisch Houtzaagmolencomplex' van het Erfgoedpark.

Functies zijn:

- Opleidingplaats voor houtgerelateerde ambachten; doelgroepen: o.a. leerlingen van de Houtacademie en personen die niet meer actief zijn in het arbeidsproces door beperkingen;
- Werkplaats;
- Museale en Instructie- en expositieruimte (gereedschappencollectie) t.b.v. kennisoverdracht;
- Opslag gereedschappen materialen en plaatsing machines;
- Vergader-/ presentatieruimte.

Doelen

De algemene opgave is om alle genoemde functies te optimaliseren. In concreto houdt dit in dat de timmerwerkplaats en de opleiding geactiveerd moeten worden. De doelen van de timmerwerkzaamheden en de opleidingsplaats zijn:

1. Instandhouding van houtgerelateerde ambachten;
2. Capaciteit, kennis en kunde voor (op)bouw en onderhoud van het Erfgoedpark, zoals molens en andere onderdelen;

3. Capaciteit, kennis en kunde voor de productie en het onderhoud van producten (bijv. Hollandse Boten en weidemolentjes)) en niet-concurrerende werkzaamheden voor andere instellingen als recreatie- en waterschappen e.d.).
4. Door "leven in de brouwerij te brengen" de aantrekkingskracht van het Erfgoedpark vergroten richting sponsors, bezoekers, partners en vrijwilligers;
5. Via de te genereren cashflow zorgen voor een -zij het bescheiden- rendement.

Uitgangspunten

De doelen impliceren de volgende uitgangspunten:

- a) Het streven is om een werkstroom te realiseren en enig rendement te halen om een zekere bijdrage te kunnen leveren aan lagere realisatie- en onderhoudskosten van de molens van de Stichting en de SUAM en gehuurde gebouwen van het Erfgoedpark, nu en in de toekomst.
- b) De bedoeling is expliciet niet om van de timmerwerkplaats een commerciële en concurrerende onderneming te maken. Dit zou sponsors, vrijwilligers en partners kunnen afschrikken. Marktconformiteit moet het uitgangspunt zijn.
- c) Partners moeten met de samenwerking ook hun voordeel kunnen doen. Er kan van hen niet verwacht worden dat zij er financieel of commercieel bij inschieten.

Unique Selling Point

In de voorgestelde opzet vormt de timmerwerkplaats een 'slechtweer accommodatie' een belangrijk pluspunt in ons maritieme klimaat!

Het werkplaatsgedeelte zal worden gebruikt als bouwschuur voor de paltrokmolen en als centrale onderhouds-locatie voor de molens op het erfgoedpark alsmede voor de molens waar de SUAM. zich om bekommert. Bovendien zal een deel van de loods worden ingericht als museum. In de loods bevindt zich een instructieruimte met een bescheiden keukenvoorziening, een ruimte voor materialen en gereedschappen en toiletten. Ook wordt er een verkoopbalie opgesteld. Voor de vervaardiging van grotere constructies kan gebruik worden gemaakt van het werkplateau bij het moleneiland.

9. De recreatieve, toeristische en economische waarden van het 'Historisch Houtzaagmolencomplex' complementair aan overige parkactiviteiten...

Het te realiseren 'Historisch Houtaagmolencomplex' heeft een grote historische waarde voor de regio en de Randstad. Zeker nu er zo'n grote belangstelling bestaat voor de Verenigde Oostindische Compagnie en onze Gouden Eeuw. Het succes van de 'Batavia-werf' in Lelystad onderstreept dat. Het parkdeel past uitstekend in een dagvullend programma met een oeververbinding naar Alkmaar en/of de Zaanse Schans. Het betrekken van het project in de 'Pontjesroute' met een bezoek aan het De Rijp van Leeghwater, die "die boer (CC) van Uytgheest wel ende gekent hadt" maken het themapark mede door zijn slechtweervervoorzieningen uiterst aantrekkelijk. Door samenwerking met de natuurverenigingen en Landschap Noord-Holland maakt het houtzaagmolencomplex deel uit van het veenweidenproject om het meer. Het project is van grote waarde voor de ontwikkeling van de verblijfsrecreatie in de regio, met name door het weersafhankelijke karakter van een groot deel van het park.

De motivatie voor het realiseren van een themapark, waarin de persoon Cornelis Corneliszoon de centrale figuur is en zijn uitvinding van de houtzaagmolen centraal staat is:

Het 'op de kaart zetten' van een opmerkelijk (en onvoldoende bekende) uitvinder uit de zestiende eeuw en de effecten van zijn uitvindingen plaatsen in een tijds kader, t.w. de Gouden Eeuw en de economische opbloei van ons land.

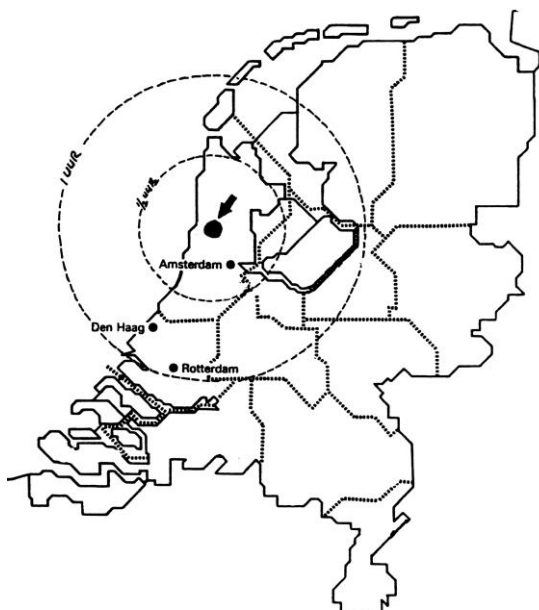
Doordat het houtzaagmolencomplex nu reeds vanaf de Rijksweg A9 de aandacht trekt van vele duizenden automobilisten, zal de bouw van de paltrok die aantrekking nog aanzienlijk vergroten tijdens en na de bouw van de paltrok. Een belangrijke overweging om de afbouw van het restaurant te bespoedigen.

Bereikbaarheid

Onderstaand kaartje geeft een beeld van de bereikbaarheid (per auto) van het erfgoedpark. Uitgaande van een reistijd van 30 minuten, kan een groot deel van de Randstad-inwoners het erfgoedpark bereiken. De inwoners van vrijwel de gehele Randstad kunnen het park binnen een uur bereiken.

De ideale situering van het erfgoedpark ten opzichte van de Rijksweg A9 (Haarlem-Alkmaar) en de toevoerwegen vanaf de A9, buiten de bebouwde kom van Uitgeest om, maken dat mogelijk.

Het erfgoedpark is ook per fiets of wandelend vanaf het NS-station Uitgeest goed bereikbaar.

Uitstekende bereikbaarheid van het park dat gelegen is in de nabijheid van de Rijksweg A9 (Alkmaar-Haarlem).

Binnen 60 autominuten bereikbaar voor 7,5 miljoen randstedelingen.

10. Gebied om het themapark op zichzelf al een erfgoedpark...

Het jaar 1544 is van eminent belang geweest in de strijd van de Noordhollanders tegen het water. In dat jaar wordt in Gent door keizer Karel V het Hoogheemraadschap van de Uitwaterende Sluizen in Kennemerland en West-Friesland gesticht.

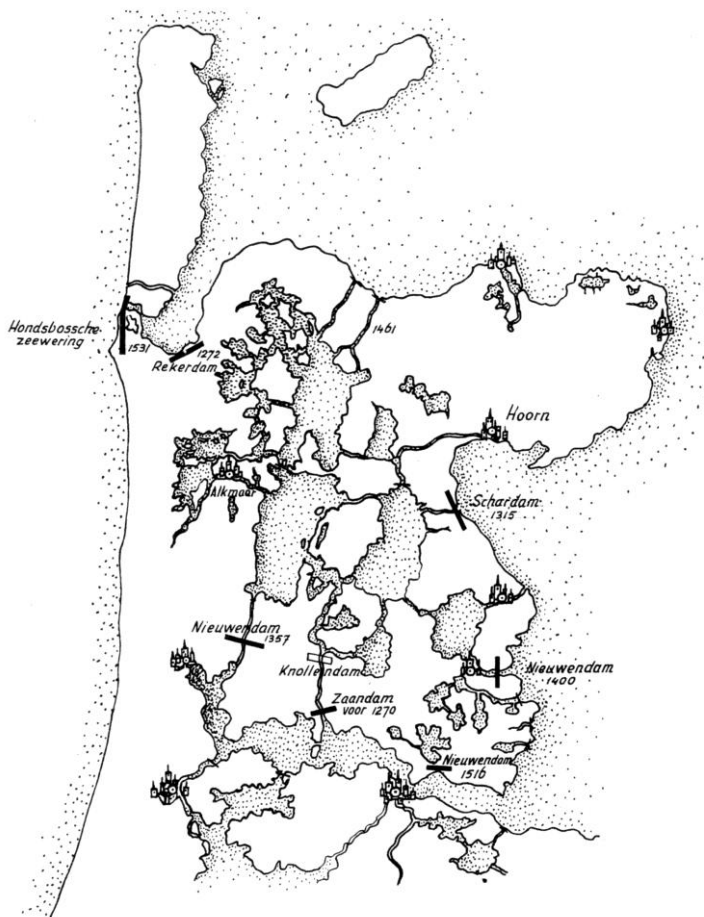
Hoe was de situatie in dit gewest in het stichtingsjaar? Kennemerland moet toen een tijd van bloei hebben doorgemaakt. Een reeks van kastelen als Oud-Haerlem, Assumburg en Kroonenburg, kloosters en grote dorpskerken getuigden ervan. Langs de oostkant waren de stadjes Monnickendam, Edam en Hoorn in opkomst, temeer nu de macht van de Hanzesteden tanende was.

Wie het Alkmaardermeer kent, kan zich het beste een voorstelling maken van de situatie in het hart van dit gewest: een reeks van grote en kleine meren, door stroming en door wind op tal van plaatsen met elkaar verbonden, waartegen de mens met zijn dijken en dammen een ongelijke strijd voerde.

De strijd om het behoud van Noord-Holland boven het IJ was echter in 1544 al een paar eeuwen oud.

Uit de vaderlandse geschiedenis blijven na de schooljaren enkele gegevens hangen. Eén ervan is het jaartal 1256: de Westfriezen slaan bij Hoogwoud graaf Willem II dood. Eind dertiende eeuw onderwerpt zijn zoon,

Floris V, West-Friesland en wordt deze streek toegevoegd aan het gebied van de graven van Holland.

Gezien in het licht van toekomstige gebeurtenissen kwam die onderwerping en instelling van een centraal gezag net op tijd. West-Friesland – in het westen merendeels water – stond op het punt een steeds kleiner wordend eiland te worden. Met het afsluiten van de zeegaten was nog maar juist een begin gemaakt. De Rekerdam en de Zaandam, de Nieuwendam en de Schardam hadden geen betekenis als de kring niet werd gesloten en dat kon alleen als er een centraal gezag bestond en werd erkend. De afgebeelde kaarten geven een duidelijk beeld van die situatie.

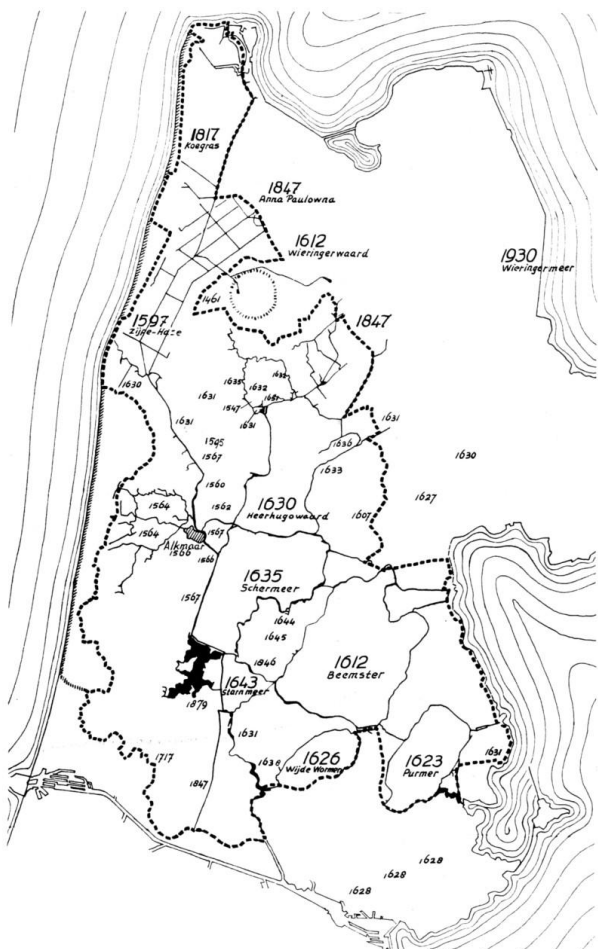
Sedertdien is een voortdurend streven merkbaar om dijk aanleg en onderhoud en de daarmee onherroepelijk samenhangende beheersing van het waterpeil centraal te regelen. Dat laatste werd urgent toen in 1544 werd besloten de laatste open verbindingen met de zee (die door Edam en tussen de Wijkermeer en de Lange Meer, later Alkmaarder- en Uitgeestermeer) te sluiten.

Situatie in 1544. Dammen reguleren eb en vloed.

Inpoldering van de binnenzeeën een indrukwekkende operatie

De zeventiende eeuw heeft, voor wat de beheersing van het water en de vorming van onze provincie, duidelijk de toon gezet. De inpoldering van de grote meren waaruit Noord-Holland bestond, maakt aan het begin van de eenen twintigste eeuw op menigeen nog steeds grote indruk. Een belangrijke rol speelde daarbij de Rijper ingenieur Leeghwater.

Het Alkmaarder- en Uitgeestermeer kan, met de aangrenzende polders en omliggende dorpen, zondermeer worden beschouwd als een waardevol erfgoed waarbinnen voor het Erfgoedpark een belangrijke rol is weggelegd.

Situatie aan het begin van de Twintigste Eeuw. Alleen het ca 600 hectare grote Alkmaarder- en Uitgeestermeer blijven water

Als wij ons beperken tot de beeldbepalende droogmakerijen boven het IJ, dan leveren die de volgende gegevens op:

Naam polder	Jaar van inpoldering	Aantal Ha	Onder NAP
Purmer	1612	2.600	4.40 m
Beemster	1612	6.700	4.35 m
Schermer	1635	4.500	4.40 m
Heerhugowaard	1625	3.000	3.80 m
Wormer	1626	1.500	4.30 m

11. De waarden van het 'Historisch Houtzaagmolencomplex'

- Behoud van Immaterieel erfgoed primair in de doelstellingen.

- Invulling van de toenemende toeristische, recreatieve en educatieve behoeften in de Metropoolregio.

Door het stichten van een educatief, cultuurhistorisch, recreatief en toeristisch centrum, waar bezoekers een dynamisch beeld krijgen van het traditionele ambacht tijdens de constructie van o.a. molendelen,, schepjes, boten en andere constructies in hout. Dit wordt o.a. gerealiseerd door:

1. Inrichting van een uniek historisch hotzaagmolencomplex met molens als werkende vroeg-industriële machines. In de te bouwen paltrok molen wordt 'Het Besonder Creckwerck' van Cornelis Corneliszoon toegepast;
2. Vorming en scholing van jongeren door meewerken in een doelgerichte, sociale omgeving;
3. Bewaren van verschillende ambachtelijke beroepsdisciplines in de bouw;
4. Het op beperkte schaal resocialiseren en reïntegreren van moeilijk bemiddelbare jongeren;
5. Het beschikbaar stellen van stageplaatsen bij de bouw van de grote objecten en kleine, historische schepjes (samenwerking met ROC en Horizon College);
6. Genereren van middelen die een verantwoorde exploitatie van het erfgoedpark, door entreegelden en donaties mogelijk maken.

De toeristische waarde van het project is hoog te noemen. De ervaring met de 'Batavia-werf' heeft geleerd, dat velen zijn geïnteresseerd in het oude ambacht. Het toeristische aspect zal geen doel op zich vormen, maar is onmisbaar om de exploitatie rond te kunnen krijgen. Er wordt gemikt op de Nederlandse toerist die historische belangstelling heeft.

Uniek in het project is, dat er naast werkende houtzaagmolens steeds objecten worden gemaakt of onderhouden. De dynamiek daarvan is aantrekkelijker dan een statische verzameling van op zich schitterende monumenten.

SCCVU beoogt bruggenbouwer tussen verleden en heden te zijn...

Holland met de "eerste moderne economie"

Het uitdragen van het historische belang van CCvU voor de economie van ons land en heroriëntatie, hebben geresulteerd in een grote belangstelling voor 17e-eeuwse uitvinders. Onze Uitgeester 'held', (die volgens eigen zeggen slechts "een schamel huysman" was) kreeg de plaats die hem toekomt in de geschiedenisboeken. Bovendien kan worden 'voortgeborduurd' op de nieuwe zienswijzen.

Interessant daarbij is het standpunt (1995) dat de professoren Dr. Ad van der Woude en Dr. De Vries (Berkeley, Universiteit van Californië) hebben geponeerd over het ontstaan van de eerste moderne economie in de wereld. Zij stellen, dat ten onrechte wordt aangenomen dat die is ontstaan rond 1800, bij de toepassing van stoom in Engeland. Zij zijn van mening dat de 'eerste moderne economie' 200 jaar eerder in Nederland, in het bijzonder in de westelijke provincies is ontstaan.

Met deze stelling als uitgangspunt werd met Corus een symposium rond Cornelis Corneliszoon georganiseerd met de titel 'Leren van het verleden met het oog op de toekomst'. Door dit symposium, onder leiding van de bekende pre-industrieel historicus professor Karel Davids (UvA), werden de 'Grote Houten Machines' uit het zeventiende-eeuwse industriële complex weer onder de aandacht van het nationale bedrijfsleven gebracht. Hoofdthema was de belichting van 'de industriële kennisontwikkeling door de eeuwen heen' in relatie tot de noodzaak daarvoor in onze tijd.

12. Erfgoedpark aan het Uitgeestermeer, een zinvolle invulling van de streekplannen

In de lange termijnvisie zal Uitgeest een belangrijke recreatieve en toeristische rol krijgen toebedeeld. Het etiket 'groene long' in de geïndustrialiseerde en verstedelijkte IJmond mag in dat opzicht als een compliment worden ervaren.

Het gebied rond het Alkmaarder- en Uitgeestermeer heeft een groot recreatief potentieel. Veel daarvan is echter 'onontgonnen'. Het besluit om het meer uit te baggeren, was een belangrijke stap in de goede richting om het watersporttoerisme een nieuwe impuls te geven. Een belangrijk aspect van de mogelijkheden die Uitgeest en Akersloot te bieden hebben, kan daardoor gereactiveerd worden.

Het Alkmaarder- en het Uitgeestermeer hebben echter meer te bieden. De Pontjesroute wordt jaarlijks door ca. 100.000 fietsers gereden en kan zich verheugen in toenemende belangstelling. Dat geldt ook voor de Lange Meer Erfgoedroute.

Samenwerking met Landschap Noord-Holland, Staatsbosbeheer, het Recreatieschap, Laag Holland, de Zaanse Schans, agrarische verenigingen en historisch organisaties wordt nagestreefd.

Historisch Houtzaagmolencomplex onderdeel van de Holland Route

Het houtzaagmolencomplex op het Erfgoedpark is onderdeel zijn van de Holland Route van ERIH (European Route of Industrial Heritage). De Holland Route ontsluit erfgoedlocaties van handel, nijverheid, techniek, industrie, waterbeheer en infrastructuur in de Metropoolregio Amsterdam. De paltrok zal als operationele, historische zaagmachine de vroeg-industriële ontwikkeling van ons land uitdragen op een historische plek: de bakermat van de houtzagerij met windkracht. Een Europese erkenning van het Erfgoedpark!

De bewegwijzering vanaf de N203 naar het Erfgoedpark

13. Voorstel erfpacht en gebruiksvergoeding

Teneinde te komen tot een kansrijke exploitatie van het zaagmolencomplex zal de Stichting haar vaste kosten op een minimaal niveau moeten houden.

In verband met de grote toegevoegde waarde die het complex zal kunnen leveren aan de exploitatie van het gehele park (en in het bijzonder aan het restaurant), stelt het Stichtingsbestuur voor, de volgende afspraken te maken met het Recreatieschap Alkmaarder- en Uitgeestermeer:

- Moleneiland, balkenhaven, steiger en werkplateau en scheepshelling	Symbolische canon
- Droogschuur met molenaars hut en lattenzager	Symbolische gebruiksvergoeding
- Timmerloods/instructieruimte	Symbolische gebruiksvergoeding
- Infra	Erfdienstbaarheden vast te leggen
- Te bouwen replica van Paltrokmolen	Opstalrecht te vestigen

Exploitatie van het Historisch Houtzaagmolencomplex

Door de inzet van uitsluitend vrijwillige medewerkers en het beperken van de vaste lasten zal het, naar verwachting, mogelijk zijn de doelstellingen van de Stichting kostendekkend te effectueren.

Inbreng vrijwillige medewerkers

- Vrijwillige (gediplomeerde) molenaars:

Het operationeel houden van de paltrok houtzaagmolen en 'De Corneliszoon' is in handen van gediplomeerde, vrijwillige molenaars die bekend zijn met zagen op door wind aangedreven houtzaagmolens.

Op het erfgoedpark, met een biotoop die tot de beste van Noord-Holland gerekend mag worden, kan de paltrokmolen ook worden ingezet voor de opleiding van molenaars.

- Vrijwillige inbreng van ambachtelijke timmerlieden:

De bouw en het reguliere onderhoud van de molens, zullen in handen zijn van gekwalificeerde timmerlieden die daarbij worden aangestuurd door een voormalig 'inspecteur molens' van de voormalige Rijksdienst voor de Monumentenzorg (thans RCE) en de voormalig projectleider van de bouw van de replica van de bovenkruier houtzaagmolen 'Het Jonge Schaaap' op de Zaanse Schans.

Onderhoudswerkzaamheden van de timmer/instructieloods en de droogschuur zullen door vrijwillige medewerkers worden uitgevoerd; levering van materialen t.b.v. inrichting en onderhoud van beide loodsen door het RAUM.

- Evenementencommissie en rondleiders:

Gedurende het gehele jaar zullen evenementen worden georganiseerd door een evenementencommissie. Het is de bedoeling daarbij de toekomstige exploitant van het park te betrekken. Goed opgeleide rondleiders zullen het interessante 'verhaal' over de bakermat van de houtzagerij met windkracht vertellen.

Complementaire bijdragen en samenwerking met derden

De Stichting zal een interessante bijdrage leveren aan de toeristische aantrekkelijkheid van het gebied om het Alkmaarder- en Uitgeestermeer door samenwerking met een aantal recreatie-ondernemers en culturele organisaties.

De ERIH-status is afhankelijk van de aanwezigheid van het 'houtzaagmolencomplex' op het park.

14. SWOT-analyse

Sterkten van het project

- Een uitstekend bereikbare locatie langs de A9;
- Infrastructuur van het park vrijwel gereed;
- Een substantieel deel van de benodigde opstallen en voorzieningen is aanwezig;
- Een groep van vrijwillige medewerkers en deskundigen is beschikbaar;
- Er is een sterke relatie met de Stichting Houtzaagmolen 'De Otter';
- Er is een sterke relatie met de SUAM & de Vereniging Oud Uitgeest;
- Een vloot van Hollandsche Bootjes, van de partenrederij Vereenigde Compagnie Yemont (VCY) is beschikbaar;
- Een hechte relatie met het Zaanse Museum en de Vereniging de Zaanse Molen.

Zwakten van het project op lange termijn

- Betrokkenheid vrijwillige medewerkers;
- Historische bebouwing is zeer onderhoudsgevoelig.

Kansen

- Het houtzaagmolencomplex vormt het gezamenlijke belang door zijn aantrekkelijkheid voor het grote publiek.
Oeververbinding met de Zaanse Schans: het Uitgeester houtzaagmolencomplex is complementair aan de molengeschiedenis van Alkmaar en de industriële ontwikkeling van de Zaanstreek;
- De organisatie van exposities en lezingen.
- Het Erfgoedpark is het begin- en eindpunt van de Lange Meer Erfgoedroute, een 30 kilometer lange fiets- of wandelroute om het Alkmaarder- en Uitgeestermeer.
- Het Erfgoedpark is, voor wat het houtzaagmolencomplex betreft, onderdeel van de Holland Route van ERIH (European Route of Industrial Heritage).

Bedreigingen

- Crisis bemoeilijkt fondswerving;
- Overheidssteun voor cultuur minder makkelijk te verwerven.

15. Het verdienmodel

Het gezamenlijke belang voor de partners wordt gevormd door het Historisch Houtzaagmolencomplex. Realisatie en instandhouding vormen een gezamenlijke verantwoordelijkheid.

Mogelijke partners:

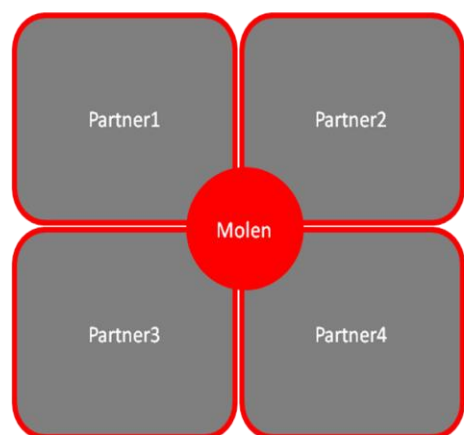
1. Recreatieschap Alkmaarder- en Uitgeestermeer;
2. De toekomstige exploitant van het park;
3. a. Alkmaar Cruises (bootverbinding tussen Alkmaar en het Erfgoedpark);
b. Reder voor de verbinding Erfgoedpark - Zaanse Schans;
c. Recreatiebedrijf 't Hoorntje, Akersloot. Salonboot 'Claes Hoorn'
(Opname van het erfgoedpark in rondvaarten op en om het meer);
4. Stichting Cornelis Corneliszoon van Uitgeest;
5. Stichting Geopark Oer-IJ.

Het verdienmodel van het Historisch Houtzaagmolencomplex conceptueel

Grijs: de Partners

Rood: het gezamenlijke belang

t.w. de molen(s), balkenhaven, sloopshelling en opstallen van het beoogde 'Historisch Houtzaagmolencomplex'.

Andere opties mogelijke partners:

- (Groene)Energie maatschappijen in samenwerking met studentenproject. Solar Challenge etc.
- Sloepenbouw
- Houtbewerking
- Outdoor / Bushcraft
- Boerenmarkt
- Visclubs

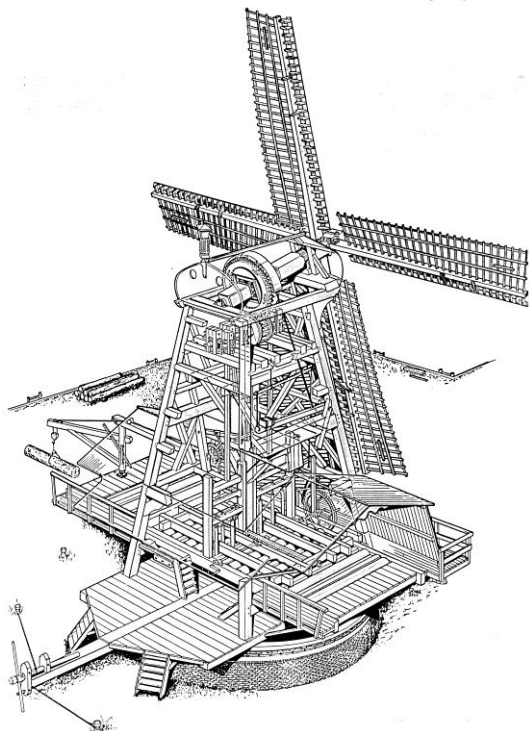

16. Initiële investeringen

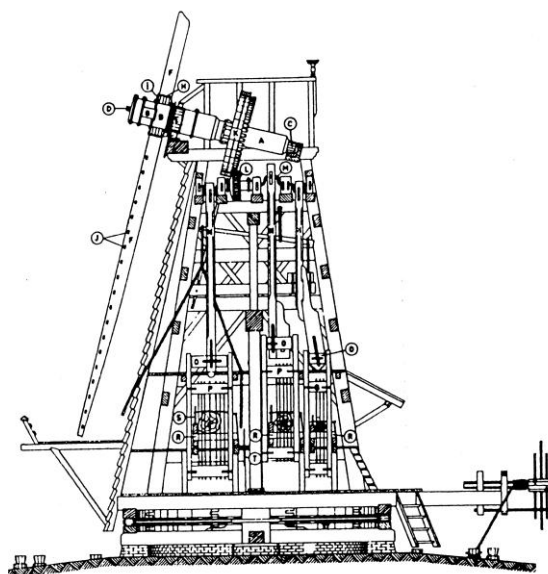
(Bedragen zijn exclusief BTW)

De Stichting zal bij de Belastingdienst worden aangemeld als een belastingplichtige ondernemer voor de heffing van de omzetbelasting. Zij gaat namelijk diverse, voor de omzetbelasting belastbare prestaties verrichten. Het gevolg is, dat de BTW die aan de Stichting in rekening wordt gebracht door de Stichting kan worden verrekend.

16.1 Bouw replica paltrokmolen

Perspectieftekening van de paltrok zaagmolen.

Doorsnede van de 'Zaanse' paltrok.

Als de replica van de paltrokmolen zal worden gebouwd, zullen de werkzaamheden zoveel als mogelijk in eigen beheer worden uitgevoerd.

Inmiddels is een bestek gemaakt op basis van tekeningen van Anton Sipman ('Held Jozua', Zaandam) waarvan een maatconversie is gemaakt voor een molen met een vlucht van 19,5 m en een askophoogte van 12,0 m.

De aldus verkregen gegevens zijn vergeleken met die van 'De Otter' in Amsterdam, waarop de reeds aanwezige ringmuur is gebaseerd. Uit de windbrief van de in 1911 verbrande Uitgeester paltrok 'De Hoop' en op basis van historische foto's is vastgesteld dat deze molen eveneens een vlucht van ca. 19,5 m had.

Taken:

- Uitvoering staande werk en deel gaande werk door eigen vrijwilligers (ambachtslieden), bij voorkeur in de timmerschuur van het zaagmolencomplex.
- Begeleiding bouw op de reeds bestaande molenfundering, uitgerust met zwaarden, kruishouten en kruivloer door een nog nader te bepalen molenmakerij ;
- Toezicht tijdens uitvoering bouw o.a. door ing. G.H. Keunen, oud-inspecteur en specialist molenbouw/restauraties RDMZ (RCE).
- Facilitaire diensten (vervoer en kranen) geleverd door participerende ondernemingen (sponsoring).

Geschatte bouwkosten

Begroting voor de bouw van de paltrok houtzaagmolen (all-in 10 februari 2010)
bedraagt € 696.000,--

(i.v.m. de ontwikkeling in de markt wordt dit bedrag aangehouden)

De productietijd wordt geschat op ca. 48 maanden. In deze periode zullen promotie- en sponsoracties worden gehouden, waardoor inkomsten kunnen worden gegenereerd.

De reeds aanwezige molenfundering met zwaarden, kruishouten en kruivloer.

Foto E.J. Nusselder

Plaatsing van de molen op bestaande fundering met zwaarden, kruishouten en kruivloer. Bouw werd in opdracht van de Stichting Cornelis Corneliszoon van Uitgeest uitgevoerd.

De bouwkosten van moleneiland/fundering/ringmuur en houtconstructies hebben ca. € 140.000,-- bedragen.

16.2 Levering en plaatsen kruipalen

Levering en plaatsing van 12 hardhouten kruipalen € 5.500,--

Voor de bouw van de replica van de houtzaagmolen zijn tekeningen, het bestek en een bidbook aanwezig en beschikbaar voor inzage.

De Stichting biedt stageplaatsen aan, o.a. ten behoeve van leerlingen van de Houtacademie Zaandam (in oprichting) en werkt samen met de Stichting BouwGarant (voorheen NVOB) in een gezamenlijk streven het ambachtelijk houtbewerken te behouden.

Behoudens de hiervoor genoemde investeringen dienen nog de volgende investeringen te worden gedaan:

16.3 Toegangspoort naar moleneiland

Het is noodzakelijk om de toegang tot het moleneiland bij afwezigheid van de molenaars en toezicht te bemoeilijken door een deugdelijke poort.

Begrote kosten voor vervaardiging en plaatsing € 7.500,--

16.4 Infrastructuur houtzaagmolencomplex

- Electriciteit naar moleneiland (kracht) € 3.500,--
- Straatverlichting (6 stuks) € 4.200,--
- Verharding toegangsweg/werkplatform € 7.500,--

€ 15.200,--

16.5 Inrichting maalinrichting (onder 'De Corneliszoon') in de droogschuur

- Verlichting € 250,--
- Slijpmachine + aanpassing voor paltrokzagen € 2.000,--
- Kleine machines (slijpsteen, cirkelzaag etc) € 500,--
- Meubilair (tafel + 2 stoelen) € 300,--

€ 3.050,--

16.6 Inrichting molenaarshut

- Verlichting € 250,--
- Kachelkje (houtstook) € 200,--
- Klein keukengerei € 200,--
- Tafel (1) € 280,--
- Stoelen (6) € 300,--

€ 1.230,--

16.7 Inrichting timmerwerkplaats

Instructie-/educatieruimte

- Verlichting (Led) gehele timmerwerkplaats (45 lichtpunten) € 5.625,--
- Klein keukengerei € 300,--
- Servies en glaswerk € 450,--
- Tafels instructieruimte (4) € 1.120,--
- Stoelen instructieruimte (24) € 1.200,--

€ 8.695,--

16.8 A/V-presentatieruimte

- Laptop	€ 400,--
- Flatscreen	€ 980,--
- Stoelen (30)	€ 1.500,--
- Kasten (4)	€ 600,--
	<hr/>
	€ 3.480,--

16.9 Werkplaats/museum

- Werkbanken (4)	€ 1.600,--
- Van diktebank	€ 2.000,--
- Cirkelzaag (vast)	€ 1.500,--
- Cirkelzaag (mobiel)	€ 500,--
- Lintzaag	€ 1.500,--
- Houtdraaibank	€ 1.500,--
- Handgereedschap	€ 1.000,--
- Hijsvoorziening (loopkat)	€ 900,--
- Afzuigunit	€ 4.500,--
- Palletwagentje	€ 750,--
- Inrichting museum	€ P.M.*
	<hr/>
	€ 12.750,--

Scheidingswand (glas) tussen werkplaats en museumruimte € P.M.**

Subtotaal initiële investeringen € 541.405,--

PM-posten begroot:

* Inrichting museale ruimte (ca. 8,50 x 22,00 m)
Uitvoering in eigen beheer m.m.v. Zaans Museum € 20.000,--

** Scheidingswand
18 ramen (1,00 x 2,4 m); dubbel gelaagd glas
+ 1 deur (1,50 x 2,20 m); materiaal raamwerken arbeidsloon: totaal € 15.500,--

---

€ 788.905,--

Schatting besparingen:

Voorhanden materiaal	€ 20.000,--
Diensten (natura-sponsoring)	€ 12.000,--
Arbeid (eigen medewerkers)	€ 180.000,--

€ 212.000,--

Totaal initiële investeringen € 576.905,--

17. Dekking initiële investeringen

Voor het dekken van de investeringen zijn meerdere trajecten uitgezet. Een belangrijk deel van de bouw van de molen is reeds toegezegd door een sympathisant.

Deze toezegging is niet toereikend. Tijdens de bouw, die bewust is vastgesteld op 48 maanden, zullen derhalve vanaf de aanvang van de bouw sponsors en subsidiënten worden benaderd. Speciale aandacht zullen daarbij de producenten van duurzame energie krijgen.

Inmiddels zijn toezeggingen ontvangen voor sponsoring in natura. Een manier om, in moeilijke economische omstandigheden, toch een bijdrage te leveren aan de sympathieke plannen.

Voor de dekking van de initiële investeringen hebben de PR- en Fondswervingscommissies een strategisch plan ontwikkeld. (zie addendum hierna).

De financiering van het project zal in twee fasen worden georganiseerd:

1. Aanbesteding en opstarten bouw molen met bijdragen grote fondsen, overheden en enkele hoofdsponsors;
2. Aanvullende financiering voor de voltooiing project met opbrengsten uit diverse publieksacties en bijdragen van regionale bedrijven.

18. Addendum Fondswerving

Plan van aanpak

Fondswerving en het succes daarvan, is bepalend voor de levensvatbaarheid van de Stichting. Inspanningen, om zowel de initiële investeringen als de exploitatie te dekken, zullen worden geleverd door :

De Commissie Fondswerving & Initiatieven;
De Commissie PR en mediacontact;
De Commissie 'Comité van Aanbeveling'.

De uitdaging

Het aantrekken van € 576.905,-- (initieel) en € 24.592,-- (structureel).

Al zijn de economische omstandigheden niet ideaal, het moet toch mogelijk zijn om deze middelen, door een hechte samenwerking met betrokken partijen en een pro-actieve aanpak van de commissies te verwerven.

Prospects

Ten behoeve van initiële investeringen:

- De heer Arthur de Jong Luneau;
- Fondsen*;
- Postcode Loterij;
- Overheden (Provincie**, Rijk en EU);
- Bedrijfsleven betrokken bij verduurzaming en energie (TAQA, RWE, NUON, Dong);
- Buitenlandse ondernemingen met historische banden met Nederland;
- Verkoop van delen van de te bouwen replica***
- Bijdragen in natura (hout, verf etc).

Niet mag worden vergeten dat in de begroting van de bouw van de replica een substantiële bijdrage zal worden geleverd door de vrijwilligers/vakmensen. De communicatie met hen zal op een hoog plan staan.

* Voordat een Fonds wordt benaderd moet duidelijk zijn dat het project past binnen de doelstelling van het Fonds. Dat voorkomt onnodig werk en irritatie bij het Fonds.

** Subsidie ILG (Investeringsbudget Landelijk Gebied) is een EU-co-financieringssubsidie van 50%
Aanvragen voor 2014 kunnen het gehele jaar 2013 worden ingediend.

Er wordt onderscheid gemaakt tussen een voorlopige aanvraag op grond waarvan Gedeputeerde Staten een co-financieringsverklaring (kunnen) afgeven en een definitieve aanvraag op grond waarvan Gedeputeerde Staten de subsidie (kunnen) verlenen.

Een volledige procedurebeschrijving is te downloaden via het Subsidieloket van de provinciale website.

De aanvraag moet schriftelijk worden ingediend bij:

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland, Sector Subsidies, Postbus 3007, 2001 DA Haarlem

Voor vragen over beleidsinhoudelijke aspecten:

Steunpunt Europese subsidies. E-mail: europesesubsidies@noord-holland.nl

Voor vragen over de subsidieverordening en de subsidieverstrekking: Servicepunt Subsidies, Handhaving en Vergunningen Tel: 0800 – 99 86 734; E-mail: servicepunt-shv@noord-holland.nl.

Het Molenbouwboek***

Van de paltrok is een bouwboek samengesteld, waarin de molen is opgedeeld in parten.

Welke status heeft een bijdrage middels het Molenbouwboek?

De bijdragen hebben de status van donatie. D.w.z. dat zij niet terugvorderbaar zijn. Zij genereren geen rente. Aan de bijdrage kunnen geen andere rechten worden ontleend dan promotionele.

Donaties in natura kunnen worden 'vertaald' naar een molendeel.

Wat ontvangt de sponsor voor zijn/haar donatie?

1. Na ontvangst van het bedrag van de donatie op de rekening van de Stichting bij de Rabobank IJmond Noord, ontvangt de sponsor (ongeacht de hoogte van het bedrag) een 'Bevestiging van ontvangst', ondertekend door de voorzitter en de penningmeester van het Stichtingsbestuur.
- 2a..Sponsors van bedragen vanaf € 500,-- ontvangen een Certificaat van Deelname.
  - b. Sponsors van bedragen vanaf € 2.500,-- ontvangen een ingelijst Certificaat van Deelname.
  - c. Sponsors van bedragen vanaf € 12.500,-- ontvangen een ingelijst Certificaat van Deelname. en worden duidelijk zichtbaar en permanent vermeld op een nader te bepalen plaats in de molen.
3. Alle sponsors worden vermeld in het boek 'Vrienden van de SCCvU'.
4. De sponsors onder 2a en 2b ontvangen een exemplaar van het boek 'Cornelis Corneliszoon van Uitgeest, uitvinder aan de basis van de Gouden Eeuw'.
5. Alle sponsors ontvangen een aquarel van 'De Hoop'.

Donatieregister

Van de donaties wordt een 'Donatieregister Molenbouwboek' bijgehouden door de Commissie Fondswerving & Initiatieven van de Stichting en de penningmeester van de Stichting..

Hierin worden vermeld:

- Naam en adresgegevens van de sponsor;
- Het gesponsorde bedrag;
- Omschrijving van het molendeel (ter voorkoming van 'dubbele verkopen');
- Verzenddatum 'Bevestiging van Ontvangst' sponsorbedrag.

De 'Bevestiging van Ontvangst' wordt opgemaakt in 3-voud:

- 1 exemplaar is bestemd voor de sponsor;
- 1 exemplaar is bestemd voor de penningmeester;
- 1 exemplaar wordt bewaard in het 'Donatieregister Molenbouwboek'.

N.B.

Bij de benadering van overheidssubsidiënten is een hechte samenwerking met de Gemeente Uitgeest onontbeerlijk.

Aanpak dekking exploitatie

Het creëren van een lokaal en regionaal draagvlak is cruciaal voor het verwerven van middelen voor de exploitatie van het molencomplex.

De rol daarbij van de Commissie PR en Mediacontact is van eminent belang.

En belangrijk middel voor het verkrijgen van draagvlak is het instellen van het instituut 'Vriend van de SCCvU' en het opzetten van de mogelijkheid om donateur te worden.

Vrienden en donateurs van de Stichting Cornelis Corneliszoon van Uitgeest

Om mensen tot financiële steun te bewegen, is nodig:

Bekendheid met wat het project inhoudt en, vooral, de unieke aspecten van het project: (1) Uitvindingen van CC vormden een scharnierpunt in de industriële geschiedenis. (2) als het eenmaal gerealiseerd is, zullen het molencomplex en de andere delen van het erfgoedpark een landschappelijk en educatief zeer aantrekkelijk geheel vormen. (3) de nijverheid ter plekke zal velen sympathiek overkomen, zeker als dit wordt gecombineerd met opleidingstrajecten en de inzet van personen met een beperking.

Belangrijk zijn ook de plannen om, met omzien naar de uitvindingen van CCvU, innovatieve, toekomstgerichte projecten met jongeren te entameren.

Een doordachte donateurscampagne en 'vrienden'-wervingactie zullen worden opgezet.

Kern van de campagne is dat **Vrienden** eenmalig een geldbedrag van € 1.000,-- of gedurende een periode van 5 jaar minimaal €250,-- bijdragen.

Het Vriend zijn moet gepaard gaan met een zeker voordeel of voorrecht. Vermelding van steun is een mogelijkheid. Gratis rondleiding van het project en presentaties zijn andere mogelijkheden.

De verbondenheid van de Vriend moet op een persoonlijke manier gekoesterd worden. Zij ontvangen eenmalig het boek 'Cornelis Corneliszoon van Uitgeest, uitvinder aan de basis van de Gouden Eeuw'. Daarnaast zal ook, in algemene zin, publiekelijk (bijv. in media) aan de steun van de Vrienden worden gerefereerd.

Donateurs dragen jaarlijks minimaal € 20.-- bij. Bij een bijdrage per jaar die hoger is dan € 100,-- ontvangt de donateur eenmalig het boek 'Cornelis Corneliszoon van Uitgeest, uitvinder aan de basis van de Gouden Eeuw'.

Allen ontvangen regelmatig ook de elektronische 'Nieuwsbrief'.

Het draagvlak en de bekendheid (website en PR) maken het mogelijk om met succes activiteiten te ontwikkelen die middelen genereren:

- Rondleidingen groepen;
- Rondvaarten;
- Verkoop houten cadeaus;
- Educatieve programma's met de Hollandsche Boten van de VCY.

Giften in natura (materialen en inbreng specifieke arbeid) kunnen worden aangetrokken bij een groeiende bekendheid van het project.

Tijdens de bouw van de paltrokmolen, die bewust is vastgesteld op 48 maanden en de inrichting van de verschillende projectonderdelen, zullen vanaf de aanvang van de bouw sponsors worden benaderd.

19. Exploitatiebegroting

Voorlopige raming van de jaarlijkse baten en lasten
(in het eerste jaar vanaf het moment dat wordt gestart met het openstellen van het ingerichte 'Historisch Houtzaagmolencomplex')

Kosten

Afschrijving	€ P.M.
Erfpacht moleneiland, balkenhaven werkplateau en steiger	€ P.M.
Gebruiksvergoeding opstallen	€ P.M.
Inkoop materialen en gereedschappen	€ 2.800,--
Inkoop houten cadeaus	€ 1.000,--
Onderhoudskosten en kleine aanschaffingen	€ 5.500,--
Energiekosten	€ 3.700,--
Verzekeringen	€ 2.600,--
Telefoon- en internetkosten	€ 992,--
Keukenbenodigdheden	€ 2.500,--
Promotiekosten	€ 2.000,--
Juridische kosten	€ 1.000,--
Overige algemene kosten	€ 2.500,--

Totaal kosten € 24.592,--

Baten

Opbrengst zaagopdrachten	€ PM*
Rondleidingen groepen 48 à € 75,00	€ 3.600,--
Passanten:	
3.000 w.v. 2.000 volw à € 2,-- en kinderen à € 1,--	€ 5.000,--
Provisies rondvaarten 10 à € 60,00	€ 600,--
Verkoop boeken, kaarten en routefolders	€ 4.500,--
Verkoop houten cadeaus	€ 3.500,--
Bijdragen donateurs	€ 1.000,--
Verhuur Hollandsche Boten VCY	€ 500,--
Bijdragen sponsors (natura w.o. hout en verf t.b.v. onderhoud)	€ 4.000,--
Bijdragen participanten park	€ 10.000,--

Totaal baten € 32.700,--

Exploitatieresultaat € 8.108,--

* In de achterliggende 65 jaar is het bosareaal van ons land enorm toegenomen. Landschapsbeheerders als SBB en Landschap Noord-Holland voeren een systematisch kapbeleid, waardoor aanzienlijke hoeveelheden stammen beschikbaar komen. De te bouwen paltrok molen zou een (weliswaar bescheiden) rol kunnen vervullen in het ambachtelijk verzagen van de boomstammen tot balken en planken voor de houtbouw in de regio.

Niveau van communicatie en correspondentie met o.a. subsidënten.

De communicatie van de SCCvU met de 'Buitenwereld' moet optimaal zijn. Dat geldt voor de correspondentie, de subsidieaanvragen en de meegezonden motivatie.

De Commissie PR en Mediacontact zal toezien op de bewaking van de huisstijl.

Essentieel is, dat door alle bestuursleden 'hetzelfde verhaal' over Cornelis Corneliszoon van Uitgeest en het project wordt uitgedragen. Feitenkennis is derhalve onontbeerlijk.

Het ondernemingsplan is behandeld en goedgekeurd in de vergadering van het bestuur van de Stichting op 16 januari 2014

Mr. C.B.P. Hazenberg, voorzitter

A. van Wijk, secretaris

Uitgeest, 16 januari 2014

De Stichting Cornelis Corneliszoon van Uitgeest

is

- Een Algemeen Nut Beogende Instelling
- Een Instelling zonder winstoogmerk

die werkzaamheden en diensten voor derden marktconform uitvoert.

Bronnen:

- SHDO
- *Historische informatie: 'Cornelis Corneliszoon van Uitgeest, uitvinder aan de basis van de Gouden Eeuw'* (Walburg Pers, Zutphen, 2002)
- ERIH - Nederland
- SUAM (foto's)

